

STANKO VRAZ

LIRSKE I EPSKE PJESME

ISPOVIJEST

(Pisao sluteći smrt)

Kad tjelesni duša skine tovor,
Kad lopata zvekne nada mnoom -
Neće mene slaviti ljudski govor;
Jer na glavu ne metnu mi lovor
Ni besjedâ, ni topovâ grom.

Dari, svijete, tvoji su sljeparije:
Otrov med je, pelin cvijet je tvoj,
Trnje vijenac što ga slava vije,
Trnje vijenac što ga slava vije,
Žar mu znanja vir: tko iz njega pije
Dok krv igra, ne zna što j' pokoj.

Al prestavljen duh će znati za blagi
Odmor: prestat će mu smetat mir
Tašti sancij - srcu toli dragi -,
Travne želje i varavi vrage,
Praznih nada neprestan prepir.

Da! prestat će što sad duša trpi,
Spast s nje muke i brigâ teret;
Križ će kititi vijenac - ne što crpi
Iz krvi se il žanje na hrpi
Od trupova - neg ljubavi cvijet.

Ti jedino dobro! o ljubavi!
Ti si dušâ plemenitih kruh,
Ključ i zvijezda k rajju, k pravoj slavi;
Rado mladost ja u tebi stravih!
Da još onkraj prati me tvoj duh.

Blago nama, gdje pod sunčan zapad
Natkrivo nas svojim granam bor,
Slušo slatki način priseg šapat,
Usne samo pod cjelovma sklapat -
Dviju dušâ vječni ugovor.

O blaženstva! Al već zbogom, ljuba!
Znaj, i onkraj žive ljubvi san:
Za mnom plakat - tašta je danguba;
Dok nas sudnja ne sastavi truba,
Duh moj k tebi slazit će svak dan.

A ti, brate, štono u prikljeće
Od Mudrice uvede mi um,
Nek te Slava vijek u vijence spleće
Razigrava grčkih maslin cvijeće,
I tih palmâ hindostanskih šum!

I vi, braćo, drugovi na stazi
Rodnog praga ... zbogom, zbogom svi!
Bili za rod svijetli vam obrazi!
Bran'te, diž'te što nepravda gazi...
Vijenac za vas na križu visi.

Zbogom!... Skoro duh će skinut tovor,
Spavat trup spod humka nagrobnog,
Niti marim, bio li nad njim lovor,
Bio l' po svijetu za mnom dug razgovor; -
Ja sam ljubio: - eto vijenca mog!

O PONOĆI

Pô noći je! mîsli spat ne mogu;
Slavulj plače na oknu sred uze,
U srcu mi budi žalost mnogu,
A na oči mami gorke suze.

Sad na pamet dolaze mi slatke
Uspomene - ko sunašce sreće;
Ljubav silna i nje ure kratke,
Kîm nijedna već ravna bit neće.

Gdje sam ja? a gdje li je Ona -
Taj obraz vijek dosta neprosavljen?
Nij' mi jadnu lista ni poklona,
Što tol' davno od nje sam rastavljen.

Mjesec ko čun kroz oblake bježi,
Rasvjetljujuć noć tihu bez vitra:
Eno kuća, vrt i hladnik leži,
Nad njim zvijezda najsjajnija titra.

U hladniku - šta kroz grane sijeva?
U bjelini tu se nešto giblje:

Žena lijepa kano gorska djeva,
A na krilu mušku glavu ziblje.

To j' ljubavnik, a ona ljubovca;
Ona njemu, on njoj lice ljubi;
Oni šapću, al glas svakog slovca
Već na ustam blažen se izgubi.

Još se grle, cjeluju cjelovi,
Šapću muče, tad naglo ustanu:
"Zbogom!" kažuć ljubeznimi slovi,
I iščeznu svako na svoju stranu.

Tim sve umukne; mjesec za oblak mine;
Skrije se zvijezda; studen hlad zapiri;
Isti slavulj na oknu utihne,
Samo srce moje se ne umiri.

SVAGDAN

Majka kara,
Ćerci prigovara;
A ćerca Milica
Muče gleda nica.

"Draga ćeri!
Srce, ne zamjeri,
Nisi opet danas
Dost' naprela za nas.

Te od toga,
Šta je gotovoga,
Malo bit će prîda;
jer se strašno kida.

Znam ja dobro,
opet krasni pobro
Da uza te staše,
Lice cjelivaše".

Majka kara,
Ćerci prigovara;
A ćerca Milica
Muče gleda nica.

""Istina je,
(Milica priznaje).

Gdje se lice ljubi,
Tanki konac gubi.

Odreći ću
Ja gospodičiću,
Da mene opeta
Ne ljubi, ne smeta"".

Tako kaza
Gnjevnoga obraza;
Al jedna kraj toga
Nij' molila boga.

Eno dođe...
Djevo, tvoj gnjev? - Prođe...
Gospodičić ljubi,
Opet konac gubi.

Majka kara,
Svagdan prigovara;
A ćerca Milica
Svagdan gleda nica.

LIJEPA ANKA

Ala je lijepa naša Anka!
Istina li je? Ili san?
Tresu se bor i jela tanka,
Zaviđajuć joj struk tanan.

U lugu slatki zbor slavuljâ
Šuti uz njezin slađi glas;
Nad njome trepti roj metuljâ
Mnijuć da j' cvijetak njen obraz.

Dive se u vrtu krasne ruže,
Gledeć taj licâ, ustâ raj;
Vjetrići zračna krila pruže,
Da ju odvedu u svoj gaj.

Niz stijenu prska, u dol skače
Brže i brže vodopad:
Gdje, igrajuć se prst namače,
Da ga poljubi, nosi hlad.

Tako sve čezne da ju prati
I grli, ljubeć njezin slijed;

Samo ja moram ovdje stati,
Gdje me začara njen pogled.

UDALJENIJ

Mlada krasna domorotko,
Svjetlokosa, bjeloruka!
Znaš li vrijeme kad moja desna
Vila ti se oko struka?

Od sto svijećâ sja dvorana,
Od sto zvijezdâ - krasnih oč'ju;
A ja htio bih sad, da mogu,
Noćni dan taj zastrt noćju.

U kolo se momčad hvata,
Al nij' meni do zabave,
Već ja žudim, ko što lani,
Igrat s kosom tvoje glave.

Žudim čarom od cjelovâ
Usne k usnam ti prilijepit,
Gledajuć ti rajske oči
Za ostali svijet oslijepit.

Ali zbogom, što si prošo
Čase, kano strijela s luka!
Zbogom i ti, domorotko,
Svjetlokosa, bjeloruka!

SRCE MOJE

Mnoge želje nosi srce moje;
Ah, da usliši bog to srce moje,
Znao bih što pati srce moje.

A sam ptica, sio bih na tvoj prozor,
Pa vijek pjevo sjaj ljepote tvoje:
Ah, ljubim te, ljubim, srce moj!

Da sam topol, znam gdje bih šuštio:
Šuštio bih pokraj kuće tvoje,
Da znaš kako dršće srce moje.

Zulimko zlatna!

Te moje pjesmice kitne su ružice,
Koje je Tvoja stidnost rumenju nadahla -

Zulimko zlatna!

Te moje pjesmice smokve su i tunje,
Kojim Tvoja duša miris je podala -

Zulimko zlatna!

Te su moje pjesmice nestašni lepiri,
Kojim Tvoja milost stvori krila mala -

Zulimko zlatna!

Stankova pjesmica glas je od sto ustâ,
A bez Tvoje bi slike bez traga propala -
Zulimko zlatna!

2.

Bog slovo napisa - da Te miluje,
A srce ne znaše - da Te miluje.
A bog ga zapisa - nebu u zvijezde,
A srce ne znaše - da Te miluje.
Tu tajnu si zvijezde - prišaptavahu,
A srce ne znaše - da Te miluje.
Taj šapat rasprše - Vjetrići svijetom,
A srce ne znaše - da Te miluje.
Taj šapat rasprše - vjetrići svijetom,
A srce ne znaše - da Te miluje.
Razumi ga i slavulj - sjedeći u hladu
A srce ne znaše - da Te miluje.
Pa taj glas uplete - u slatke pjesmice,
I raskliče širom - da Te miluje.
Tad mi živo srce - prene se iza sna
I drščuć uzdahne - da Te miluje.

3.

Sreća pada nami s neba - o Zulimko!
Slav'mo boga za dar ždrijebâ - o Zulimko!
Jedan pjeva, drugi plače, i sve što iz iste
Božje čaše svaki treba - o Zulimko!
Taj čast ište, onaj blago, bog da, a svak vapi:
"Sirotinja na me vreba" - o Zulimko!
Drugi tonuo vas u zlato, al opet uzdiše:
"Ah, umrijet ću od potrebâ!" - o Zulimko!
Jednak pada z božje ruke, samo dobro umi
Mijesit tijesto rajskog hljeba, - o Zulimko!
Zato smjernom primaj dušom svaki dar nebeski,
Vijek ne kažuć: "Još mi treba!" - o Zulimko!

4.

Vječni otrov, vječna hrana - bez milosti
Ljubavi je strijelj i hrana - bez milosti.
Strašna j' pustoš, gdje iz čaše - višnjeg tvorca
Kap ne pada "bunar" zvana - bez milosti.
Strašno j' more, gdje ne metnu - misao luke
Za mornara burom gnana - bez milosti.
Strašan grad je, gdje ne čeka - "dobro došo!"
Hodočasta svud tjerana - bez milosti.
Znam gdje j' bunar, gdje luka i "dobro došo"
Srca moga, milovana - bez milosti!
Al ne smiješ tud, moj Stanko, - zašto vjetar
Od protivnih bije stranâ - bez milosti.

5.

Ždral putuje k toplom jugu - u jeseni,
A meni je put sjevera - u jeseni.
Pastijer čuva po planini krotka stada,
Pa se pojuć vraća kući - u jeseni.
Vrtlar kupi plod svog znoja, zlatne breskve
I jabukâ rumen-voće - u jeseni.
Što se ljeti trudio mnogo oko njega,
Vinogradnik bere grožđe - u jeseni.
Tako svatko kupi, bere i uživa
U veselju plod svojih muka - u jeseni.
A što, Stanko, plod je brigâ, mukâ tvojih?
Gorko voće - bol i suze - u jeseni.

6.

Ko bio labud po pučini - mjesec pliva po vedrini:
Tko li s tobom u daljini - mene, dušo moja, sjedini?
Jastreb hrupi na golube, da se strahom svi rasprše;
Nu podvečer ljubav čini da se s dragom drag sjedini.
Hud uzbuni more vihar, pa od broda brod rastavi;
Nebo pošlje vjetar ini - pa u luci sve sjedini.
Mura, Drava, bistre rijeke - kolijevkom su razlučene;
Al hrvatskoj u ravnini - grleći ih brijeg sjedini.
U gori su alem, rubin - dva kamena razdružena;
Nu na kruni caričini - oba zlatar vješt sjedini.
Ti si, Stanko, od Zulimke dalko - dalko rastavljeni;
Nu utješ' se i ne gini - i vas jednom bog sjedini.

7.

Strašna j' pustoš i nezdrava - gdje ne ima stana,
Tu ne niče cvijet ni trava - gdje ne ima stana,
Tu vijek bića od sunčanoga - dršće povjetarce,
Razliježe se rika lava - gdje ne ima pristana.
Mirno leži štit od pijeska - gujam iskićeni.

Od Meduze kanda j' glava - gdje ne ima pristana.
Za brežuljci pjesnatimi - smrt čeka putnikâ
Karavane nekrvava - gdje ne ima pristana.
Eno deva - ko galija bojna toponosna
S vodičem se približava - gdje ne ima pristana.
Smrca pošlje iz potaje - buru zatočnicu.
Što spe pijesak ko s rukava - gdje ne ima pristana.
Nadrvani burom padnu - noj, deva, povodič
U skut njenih od ponjava - gdje ne ima pristana.
Strašno j' gledat na to groblje - vječno beskonačno,
Tu zla smrca vijek ne spava - gdje ne ima pristana.
Zla pustoši! o koliko - ne naličiš srcu,
Što od jada uzdisava - gdje ne ima pristana.